

Xuất khẩu hàng hóa Việt Nam 2008

THÀNH TỰU VÀ THÁCH THỨC

PHAN SINH
Tổng Cục Hải quan

Không nằm ngoài xu thế chung của kinh tế toàn cầu, ngoại thương Việt Nam năm 2008 cũng đi theo diễn biến chung này. Với kim ngạch xuất khẩu năm 2008 khoảng 62,9 tỷ USD (tăng 29%), nhập khẩu khoảng 80,5 tỷ USD (tăng 28%), thì mức nhập siêu của Việt Nam sẽ gần 17,6 tỷ USD, chiếm 27% kim ngạch xuất khẩu. Năm 2008, hầu hết các mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam đều không đạt kế hoạch về lượng (trừ mặt hàng gạo, hạt điều, than), nhưng lại được lợi đáng kể về giá so với năm 2007.

Thành tựu xuất khẩu năm 2008

Năm 2008, kim ngạch xuất khẩu tăng vượt trội so với nhiều năm gần đây. Trị giá xuất khẩu hàng hoá của Việt Nam đạt gần 62,9 tỷ USD và có mức tăng trưởng hơn 29%. Năm 2008, cả nước có 10 nhóm hàng có kim ngạch xuất khẩu đạt trên 1 tỷ USD, trong đó mặt hàng dầu thô có kim ngạch xuất khẩu vượt 10 tỷ USD. Nhóm hàng dệt may, giày dép, hải sản vẫn là những mặt hàng có tỷ trọng lớn và tốc độ tăng trưởng khá trong điều kiện kinh tế trên đà suy thoái hiện nay. Một số mặt hàng khác cũng có kim ngạch tăng nhanh như: sản phẩm gỗ, dây điện và cáp điện, máy vi tính sản phẩm điện tử và linh kiện,...

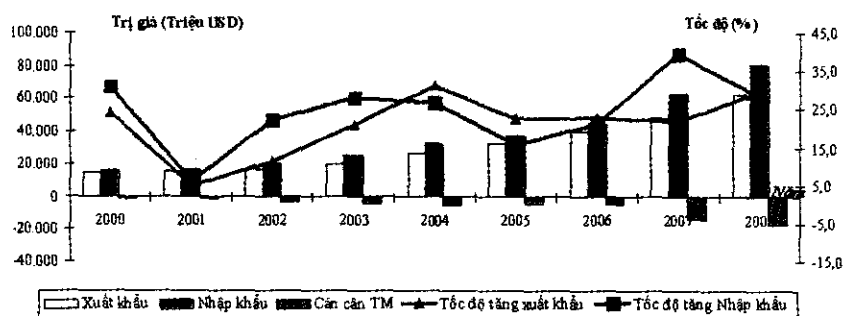
Các doanh nghiệp FDI vẫn giữ được tốc độ tăng trưởng ổn định và đóng góp đáng kể vào kim ngạch xuất khẩu hàng hoá của Việt Nam. Một đặc điểm dễ nhận thấy là trong

Năm 2008, năm thứ 2 Việt Nam gia nhập WTO với những thách thức và biến động lớn chưa từng có của nền kinh tế thế giới trong nhiều thập kỉ gần đây. Thậm chí mọi nhận định, dự báo của các tổ chức kinh tế thế giới có uy tín cũng như các chuyên gia kinh tế lớn đều bị đảo lộn. Cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu đã lan rộng và đánh sập tất cả các nền kinh tế lớn trên thế giới từ Hoa Kỳ, Nhật Bản, EU, lan rộng và ảnh hưởng nặng nề đến các nước đang phát triển ở tất cả các châu lục. Nền kinh tế thế giới những tháng cuối năm chuyển từ đối phó lạm phát sang thiếu hụt và suy thoái kinh tế quá nhanh. Giá nhiều mặt hàng nguyên, nhiên liệu chuyển từ mức giá cao kỷ lục sang các mức giá thấp nhất trong những năm gần đây. Cho đến những ngày cuối năm 2008, các dự báo lạc quan nhất cũng cho rằng nền kinh tế thế giới khó có khả năng phục hồi và thoát khỏi cuộc khủng hoảng suy thoái trước quý 2 năm 2009.

khi kim ngạch xuất khẩu các nhóm hàng nguyên nhiên liệu của nước ta trong năm biến động lớn theo thị trường thế giới thì với nhóm FDI này sự “dao động” nhỏ hơn và tăng trưởng ổn định hơn. Nếu như kim ngạch xuất khẩu hàng hoá năm 2004 của các doanh nghiệp FDI tăng 39,1% (chiếm tỉ trọng 33,9% tổng kim ngạch xuất khẩu hàng hoá của cả nước), năm 2005 tăng 26,8% (đóng góp 35,2%), năm 2006 tăng 32% (đóng góp 37,7%),

năm 2007 tăng 30,7% (đóng góp 40,5%) thì năm 2008 tăng 28% (chiếm khoảng 44%).

Cơ cấu hàng xuất khẩu chủ lực của Việt Nam chủ yếu tập trung vào nhóm hàng: khoáng sản (dầu thô, than đá), nông sản (gạo, cà phê, thủy sản...) và một số nhóm hàng công nghiệp nhẹ. Những tháng đầu năm, giá những nhóm hàng trên tăng cao bất thường, các doanh nghiệp Việt Nam đã xuất khẩu được một lượng lớn, có lợi về

Biểu đồ 1: Kim ngạch XNK của Việt Nam 2000-2008

giá cao làm cho kim ngạch xuất khẩu tăng cao (đỉnh điểm là tháng 6, tháng 7 tăng đến 39%). Có 3 nhóm hàng có mức tăng so với năm trước là trên 1 tỷ USD: dầu thô, gạo và hàng dệt may. Chỉ tính riêng mức tăng kim ngạch của ba nhóm hàng này đã làm tăng kim ngạch xuất khẩu gần 4,5 tỷ USD, chiếm khoảng hơn 30% phần tăng lên của kim ngạch xuất khẩu cả nước. Nhiều mặt hàng xuất khẩu đã đạt mức giá trung bình xuất khẩu cả năm khá cao như: gạo khoảng 630 USD/tấn (tăng 93%), cà phê khoảng 2.000 USD/tấn (tăng 32%), cao su 2.560 USD/tấn (tăng 31%), dầu thô 800 USD/tấn (tăng 42%)... đóng góp đáng kể cho xuất khẩu của Việt Nam

Về thị trường: hàng hoá của Việt Nam đã có mặt ở hầu hết các nước và vùng lãnh thổ trên thế giới (trên 180 thị trường). Những thị trường chính của hàng hoá Việt Nam đều có mức tăng trưởng tốt là

Nhật Bản (tăng 45%), Trung Quốc (tăng 41%), EU (tăng 19%), Hoa Kỳ (tăng 18%). Một số thị trường mới nổi đã có những bước tăng trưởng vượt bậc (thị trường Nga tăng 53%, Châu Phi tăng 95,7%...).

Một số mặt hàng mới nổi lên

thành mặt hàng xuất khẩu chủ lực có những bước phát triển mạnh, chiếm tỉ trọng cao và có tiềm năng tốt trong cơ cấu hàng xuất khẩu của nước ta như: sản phẩm gỗ, cá tra và cá basa, hàng điện tử và linh kiện máy tính...

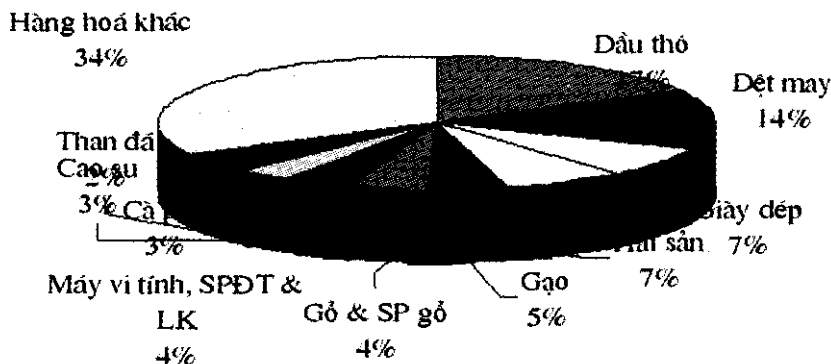
Điểm yếu cần khắc phục

Tuy có kết quả ấn tượng về kim ngạch và tốc độ tăng trưởng, nhưng xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam vẫn còn những điểm yếu nếu không khắc phục sẽ là những bất lợi và khó khăn đối với yêu cầu tăng trưởng cao trong những năm sau, đó là:

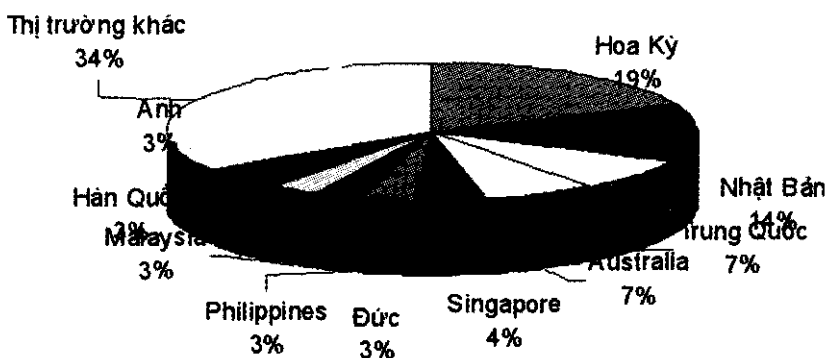
Cơ cấu hàng hoá xuất khẩu vẫn phụ thuộc chủ yếu vào nhóm hàng khoáng sản, nông sản, nguyên liệu thô, ít chế biến sâu, giá trị gia tăng không nhiều.

Về mặt lượng, khả năng xuất khẩu tăng cao rất khó khăn do mức sản xuất đã "tới hạn", một số nhóm hàng ở thị trường thế giới cũng đã đến mức "bão hoà" do nguồn cung từ các nước đang phát triển khác cũng dồi dào.

Một số nhóm hàng công nghiệp nhẹ (điện tử, máy tính và linh kiện, may mặc, giày da...) chủ yếu là xuất khẩu hàng gia công cho các

Biểu đồ 2: Cơ cấu hàng hóa xuất khẩu của Việt Nam 2008

Biểu đồ 3: Thị trường xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam 2008

công ty của nước ngoài. Các nguyên liệu “đầu vào”, thị trường tiêu thụ, giá, mẫu mã của sản phẩm... đều do các công ty này kiểm soát nên chúng ta chỉ nhận được phần giá trị “gia công” không lớn, trong khi lại phải chịu nhiều bất lợi về môi trường, xã hội.

Thị trường xuất khẩu của nước ta quá tập trung vào một số thị trường chủ yếu (như thị trường Hoa Kỳ, Nhật Bản, EU, ASEAN chiếm đến 65% kim ngạch xuất khẩu của cả nước). Do vậy, khi có biến động lớn như hiện nay, hàng hoá xuất khẩu của Việt Nam sẽ cực kỳ khó khăn.

Triển vọng 2009

Năm 2009, cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới còn tiếp tục trầm trọng, những dự báo lạc quan nhất cũng cho rằng phải đến cuối năm mới có thể thoát ra khỏi suy thoái. Tiêu thụ hàng hoá sẽ suy giảm mạnh ở hầu hết các thị trường làm cho xuất khẩu của Việt Nam không tránh khỏi những khó khăn chung. Việc đạt được tốc độ tăng trưởng xuất khẩu ở mức 13% là một thách thức rất lớn đối với nền kinh tế Việt Nam.

Ngoài những khó khăn nhìn thấy rất rõ đối với xuất khẩu hàng hoá là: do khủng hoảng kinh tế, các thị trường sẽ tiêu thụ ít, giá hàng hoá giảm mạnh theo xu hướng chung... làm cho trị giá xuất khẩu giảm mạnh. Việt Nam còn phải đối mặt với những khó khăn mới khi xuất khẩu hàng hoá trong năm tới như:

Chế độ ưu đãi thuế quan phổ cập (GSP) đối với giấy da của Việt Nam sẽ hết hiệu lực từ 1/1/2009. Điều đó có nghĩa là mặt hàng này của Việt Nam sẽ phải chịu thuế suất từ 8-13% thay vì 5% như trước đây. Đây là một bất lợi rất lớn cho ngành da giấy xuất khẩu của Việt Nam vì EU là thị trường chủ yếu (chiếm gần 70% lượng

hàng xuất khẩu này).

Mặt hàng sản phẩm gỗ xuất khẩu của Việt Nam sẽ bị kiểm soát chặt chẽ hơn về nguồn gốc nguyên liệu tại Hoa Kỳ (theo đạo luật Lacey) và tại EU (theo Hiệp định “Tăng cường thực thi Luật Lâm nghiệp, quản trị rừng và buôn bán gỗ” -FLEGT).

Trung Quốc sẽ được xoá bỏ hạn ngạch xuất khẩu hàng dệt may vào Hoa Kỳ từ 2009. Hàng dệt may của Việt Nam sẽ phải cạnh tranh quyết liệt hơn với hàng dệt may của Trung Quốc tại thị trường này và rất có nguy cơ bị “vạ lây” khi các doanh nghiệp dệt may của Hoa Kỳ rất “sẵn sàng” khởi động các vụ kiện bán phá giá như trước đây.

Cá tra, cá ba sa sẽ gặp khó khăn hơn khi xuất khẩu và thị trường Nga, Hoa Kỳ là thị trường chính của mặt hàng thuỷ sản này, do bị đánh giá là không đảm bảo chất lượng, vệ sinh an toàn thực phẩm.

Nhà máy lọc dầu Dung Quất sẽ đưa vào hoạt động đầu năm 2009 sẽ tiêu thụ một lượng dầu thô khá lớn (3-4 triệu tấn). Với giá dầu như

hiện nay (khoảng 45 USD/thùng) sẽ làm giảm kim ngạch xuất khẩu mặt hàng này của nước ta khoảng 1,2 tỷ USD.

Tuy nhiên cũng có những nhận định “khả quan” đối với xuất khẩu của Việt Nam trong năm tới. Đó là do khủng hoảng kinh tế, những hàng xuất khẩu của Việt Nam sẽ được tiêu dùng nhiều hơn ở các nước do hàng hoá xuất khẩu của Việt Nam chủ yếu là hàng giá rẻ và trung bình, phù hợp hơn với túi tiền của người tiêu dùng. Thêm nữa, một số cơ sở đầu tư nước ngoài (Intel, Canon, Foxcom...) đang và chuẩn bị hoàn thành sẽ xuất khẩu những sản phẩm đầu tiên, mang lại cho kim ngạch xuất khẩu những bước tiến mới. Như vậy, với sự nỗ lực của toàn bộ nền kinh tế, nếu chính sách và cơ chế linh hoạt, thông thoáng, kịp thời, tạo điều kiện tích cực cho sản xuất, xuất khẩu, chúng ta có thể vượt qua được những khó khăn của khủng hoảng kinh tế, giữ tốc độ tăng trưởng xuất khẩu cao trong năm 2009. □

Nơi Tiềm
 lực năng
 phát tán
 bay, tung,
 vượt băng
 đèo ngàn
 đụn cốc
 tên, tới,
 giành đón
 thắng vinh
 lợi quang
 - Đỗ Nghệ -